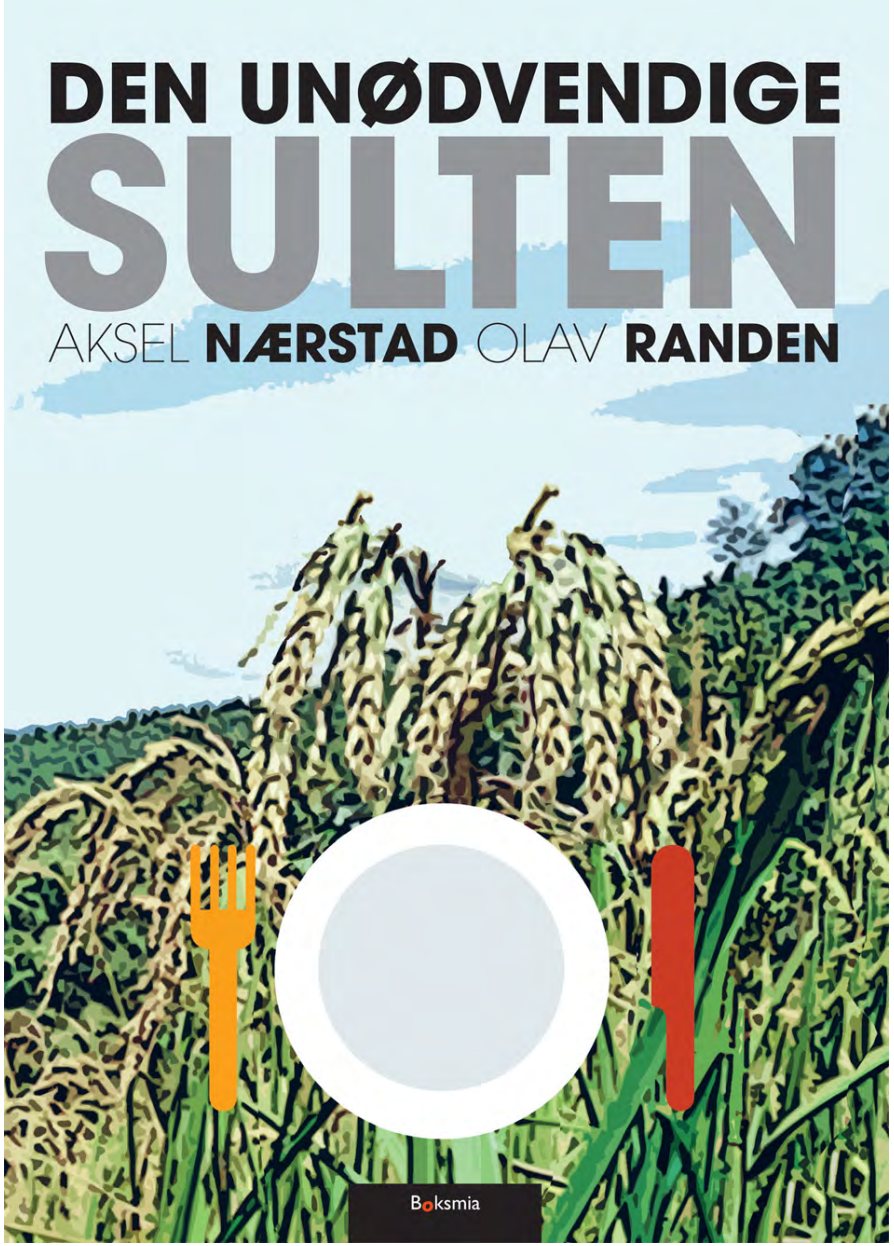

Aksel Nærstad

UTVIKLINGSFONDET

UTVIKLINGSFONDET

Retten til mat er en menneskerett

- **MEN ca 20 000 - 30 000 mennesker dør hver dag av sult eller sultrelaterte årsaker, av dem ca 14 000 barn under fem år.**
- **870 millioner sulter**
- **1,5 milliarder mennesker får ikke nok kalorier til å leve et normalt liv**
- **Med dem som lider av alvorlig feilernæring blir tallet 2 milliarder mennesker**
- **ca 400 millioner lider av fedme.**

UTVIKLINGSFONDET

Who the hungry are

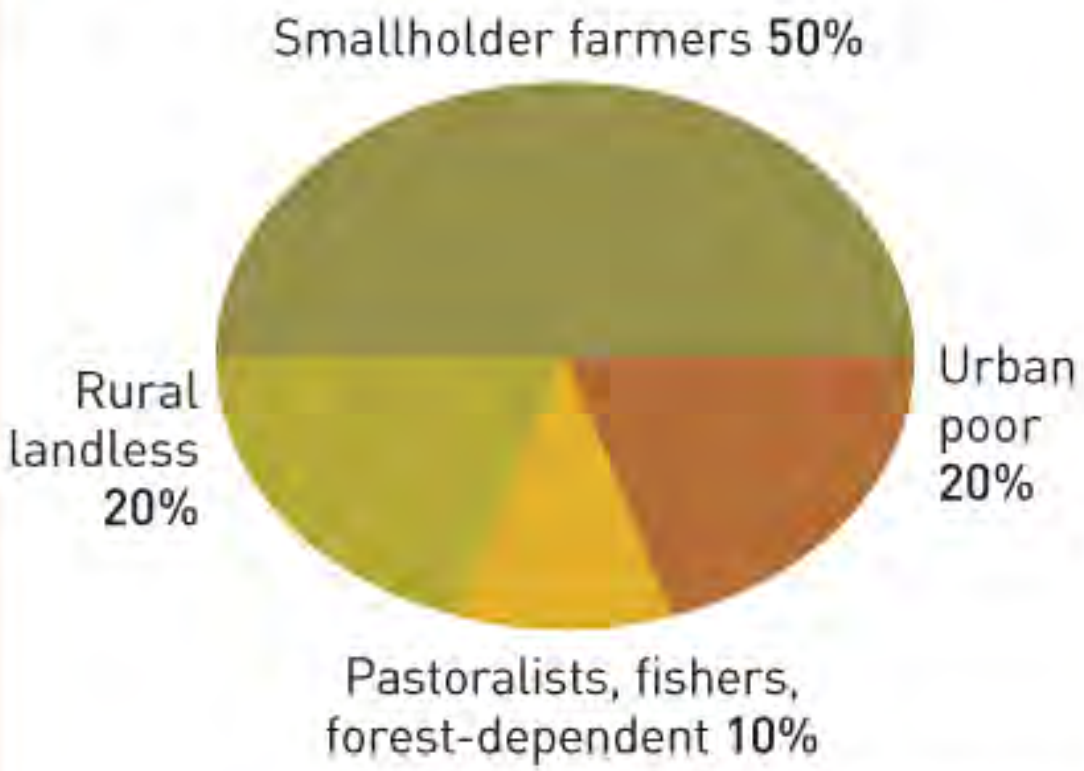

Source: Hunger Task Force

UTVIKLINGSFONDET

Folk flest er bønder...

- **1.5 milliarder småbønder på 380 millioner gårder**
- **800 millioner til dyrker i byer**
- **410 millioner henter /samler mat fra skog og savanner.**
- **190 millioner pastoralistser**
- **100 millioner fisker-bønder**
- **I tilelgg; 370 millioner av disse er også urfolk**

The Development Fund
UTVIKLINGSFONDET

Landbruket er multifunksjonelt

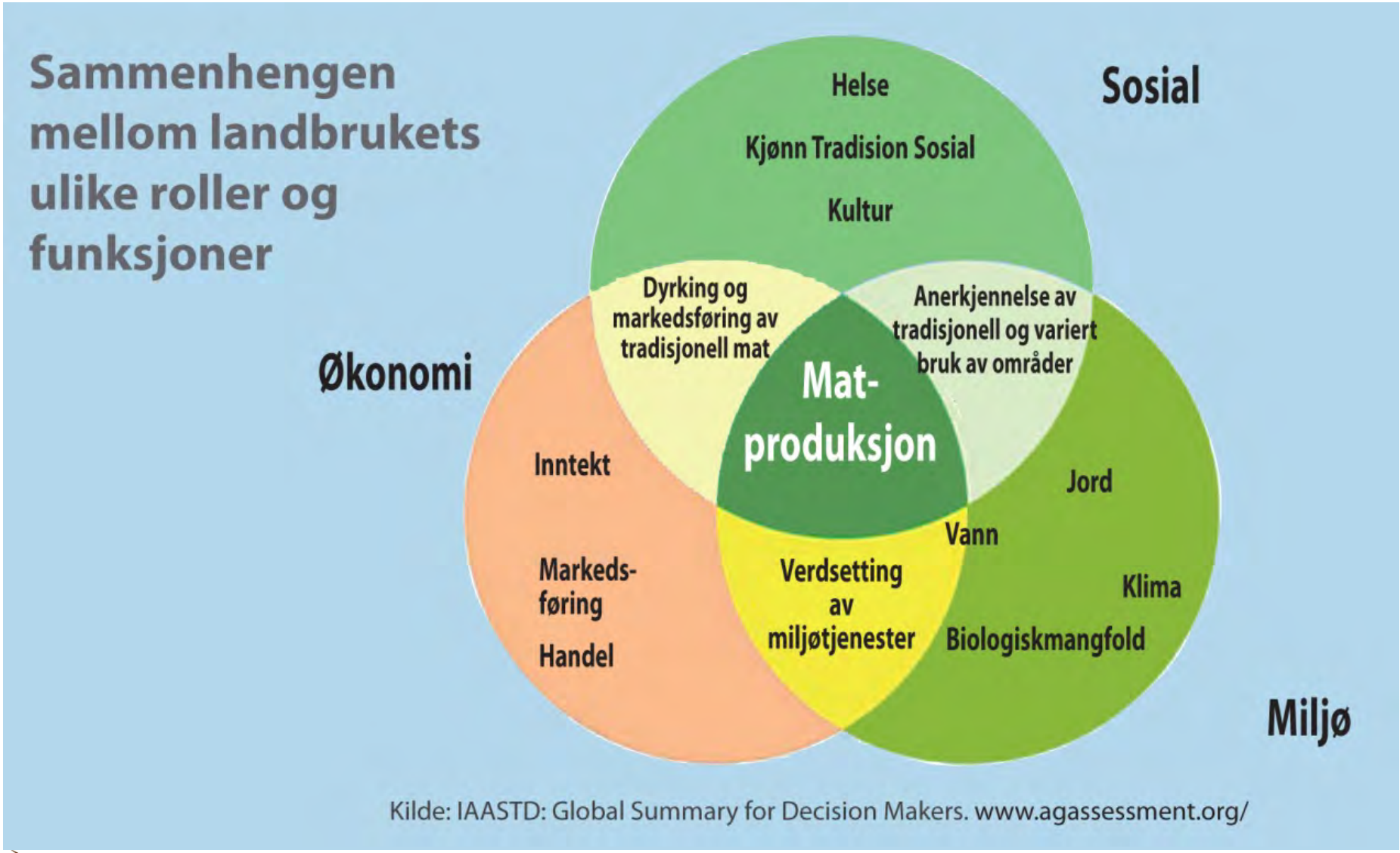

UTVIKLINGSFONDET

Hva slags matproduksjon kan

- drastisk redusere fattigdom,
- redusere klimaendringene og kjøle planeten,
- gjenopprette biologisk mangfold, fruktbarheten i jorda og vannressurser,
- forbedre levekår og skape arbeid til milliarder av mennesker,
- produsere nok, god og næringsrik mat for 9 milliarder mennesker eller mer …

?

UTVIKLINGSFONDET
THE DEVELOPMENT FUND • EL FONDO DE DESARROLLO

Landbruket ved et veikryss

"Business as usual is no longer and option."

The International Assessment of Agricultural Knowledge, Science and Technology for Development (IAASTD)

www.agassesment.org

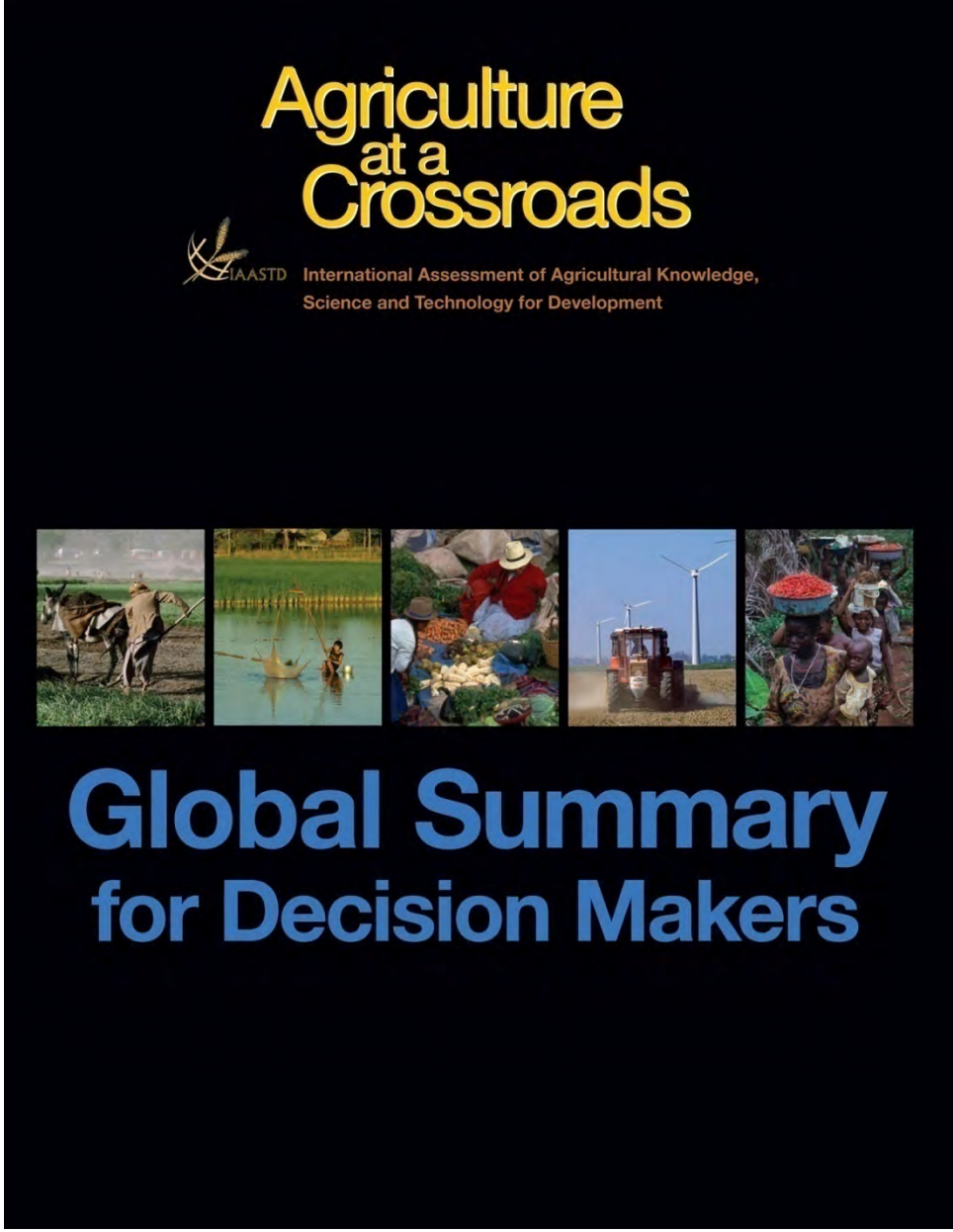

Aksel Nærstad

UTVIKLINGSFONDET

Vi har bare én jord

GLOBAL ECOLOGICAL LIMITS

Figure 1: Human Demand on the Biosphere, 1961-2006

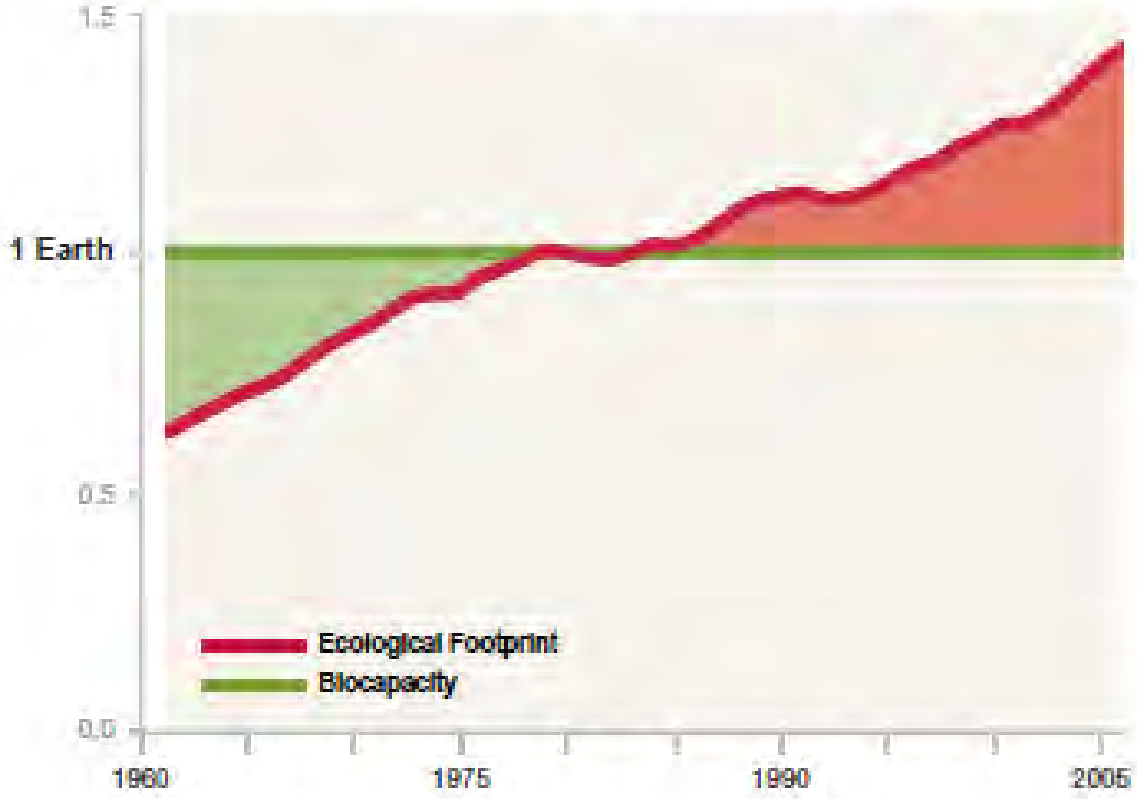

UTVIKLINGSFONDET

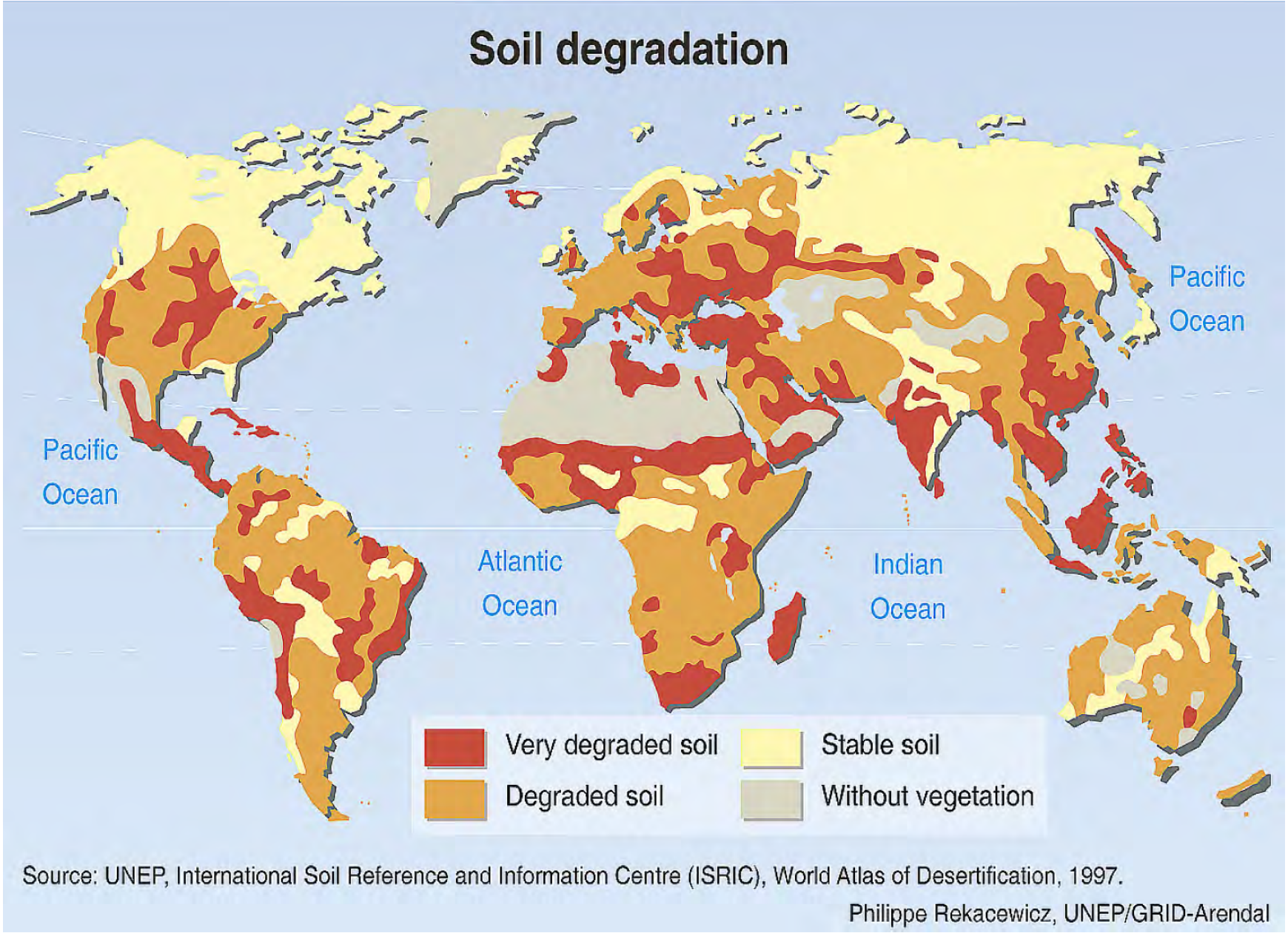

The Development Fund
UTVIKLINGSFONDET

Agro-drivstoff

- **I USA går 40% av maisen til drivstoff**
- **Det trengs 2,6 ganger all planteproduksjon i verdens lanbdbruk for å erstatte alt fossilt drivstoff som nå brukes for transport**

UTVIKLINGSFONDET

Landran

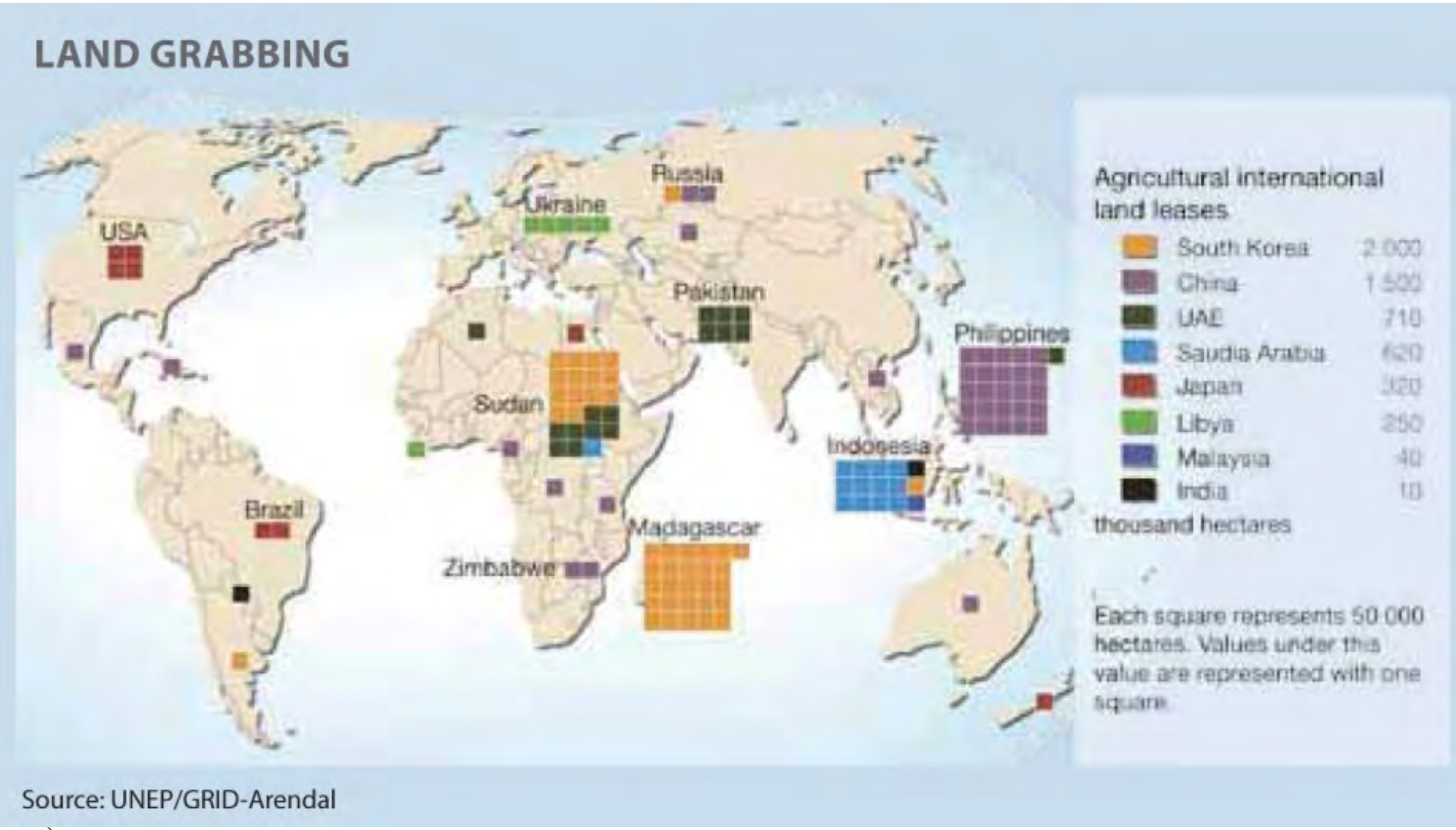

Source: UNEP/GRID-Arendal

UTVIKLINGSFONDET

PEASANTS FEED AT LEAST 70 % OF THE WORLD´S POPULATION

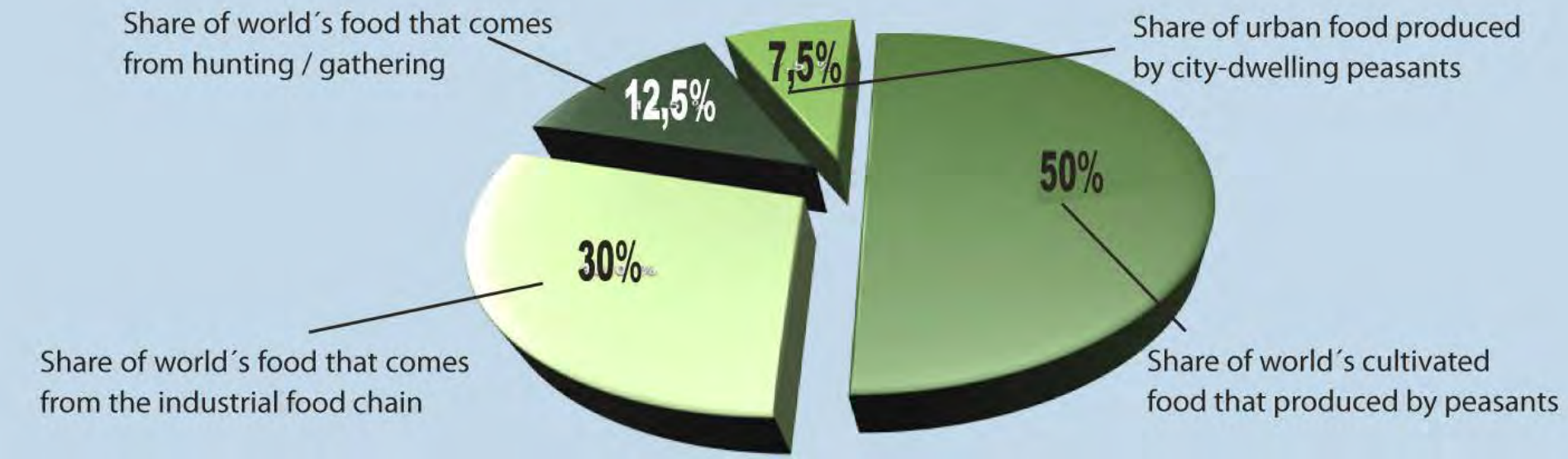

UTVIKLINGSFONDET

Er det nok mat i verden?

- **Mer mat tilgjengelig per person enn noen gang**
- **Verden kan i 2020 fø ca 11 milliarder mennesker med et kosthold som i India…**
- **men bare 2,75 milliarder med et kosthold som i USA**
- **Hvor mye kjøtt kan vi spise?**
- **Kommer bl.a. an på hvordan det produseres**

UTVIKLINGSFONDET

Fra jord til bord

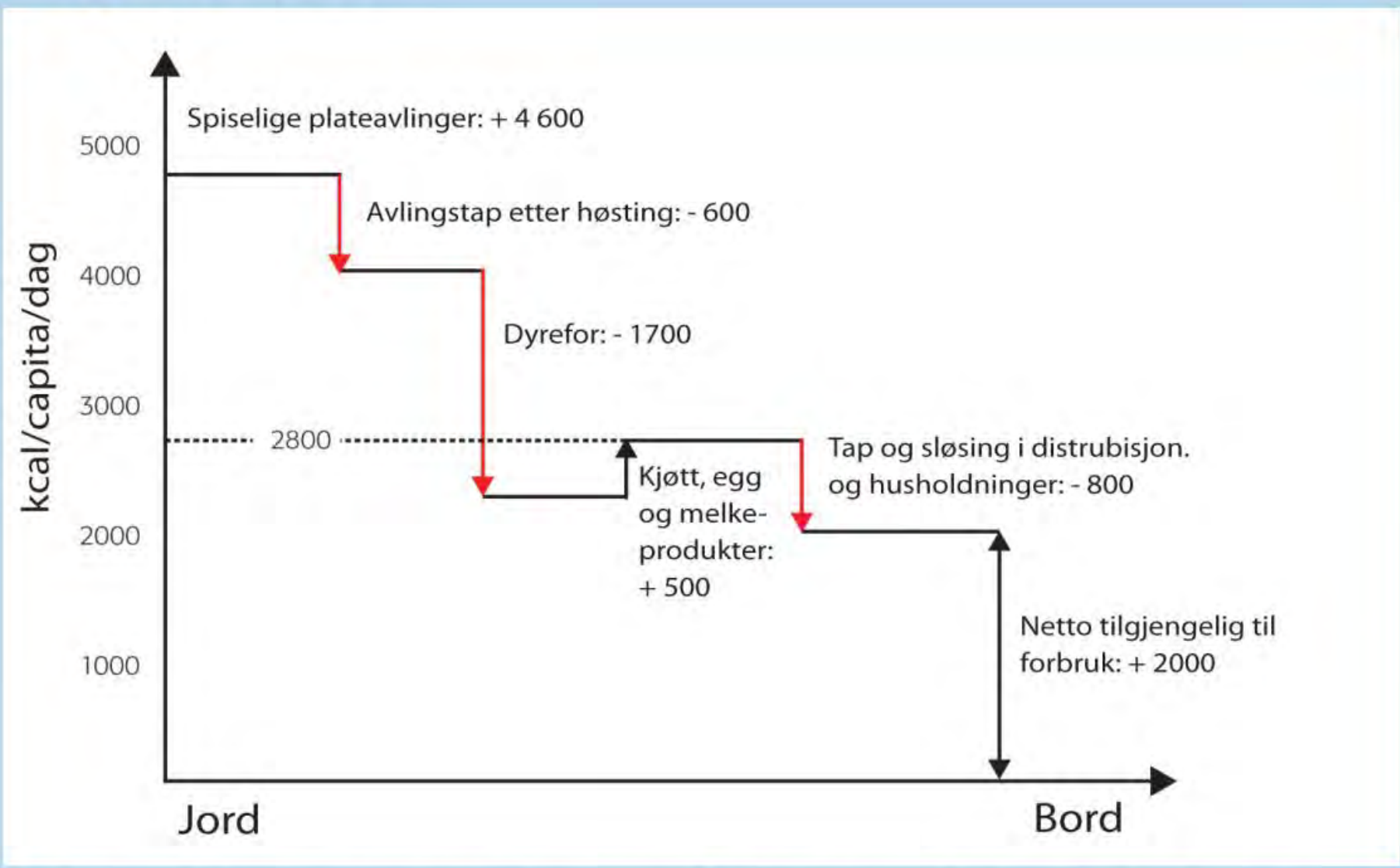

En skjematisk framstilling av mengden mat som blir produsert globalt. og anslag på tap, omdanning og sløsing i matkjeden.

Kilde: SIWI Policy Brief: Saving Water: From Field to Fork

Industriell matproduksjon

- **Produserer mat til bare ca 30% av verdens befolkning**
- **Ansvarlig for stor del av klimaendringene**
- **Reduserer det biologiske mangfoldet**
- **Ødelegger fruktbarheten i jorda**
- **Overforbruk av vann**
- **Gir alvorlige helseproblemer**
- **"Gambler" med framtida (GMO)**
- **Fører til arbeidsløshet, fattigdom og emigrasjon til slum i byene**
- **Bare 10% av maten krysser landegrenser**

UTVIKLINGSFONDET

Eksisterende rikdom av kunnskap

- **Bærekraftige og fleksible produksjonssystemer finnes.**
- **De er utviklet i løpet av årtusner, tilpasset lokale forhold.**
- **Mesteparten av denne kunnskepen er ignorert, ikke støttet, og til og med marginalisert.**
- **Moderne vitenskap som bygger på tradisjonell kunnskap, kombinert med den nyeste kunnskapen, teknikker og utstyr kan gi enorm økning i produktiviteten.**
- **Det er mange resultater å vise til.**

The Development Fund
UTVIKLINGSFONDET

UTVIKLINGSFONDET

Bærekraftig landbruk

- **Studier i 57 land, 12 millioner gårder: 79% økning i avlingene med ressurs-bevarende metoder (Pretty et al.)**

- **116 % gjennomsnittelig økning i Afrika med ressursbevarende metoder (UNEP-UNCTAD)**

- **Helhetlig for økologiske avlinger: 132% mer enn dagens produksjonsnivå (FAO)**

- **Tigray, Etopia: 3-5 ganger økning i avlingene med kompost (FAO)**

- **Agro-forestry i Øst-Afrika: 3-4 ganger økning i produksjonen**

The Development Fund
UTVIKLINGSFONDET

Støtte til landbruket i utviklingsland

- **Utviklingsland har prioritert landbruket lavt; Afrika ca 4,5% av offentlige utgifter.**
- **Afrikanske ledere i 2003: Opp til 10% innen 2009. Bare 6 av 54 land har nådd det**
- **Andelen av internasjonal bistand (ODA) som går til landbruket, gikk ned fra 18 % i 1979 til 4-5% nå.**
- **Norsk bistand til landbruket 2002-2011: 1,7% av den totale bistanden.**

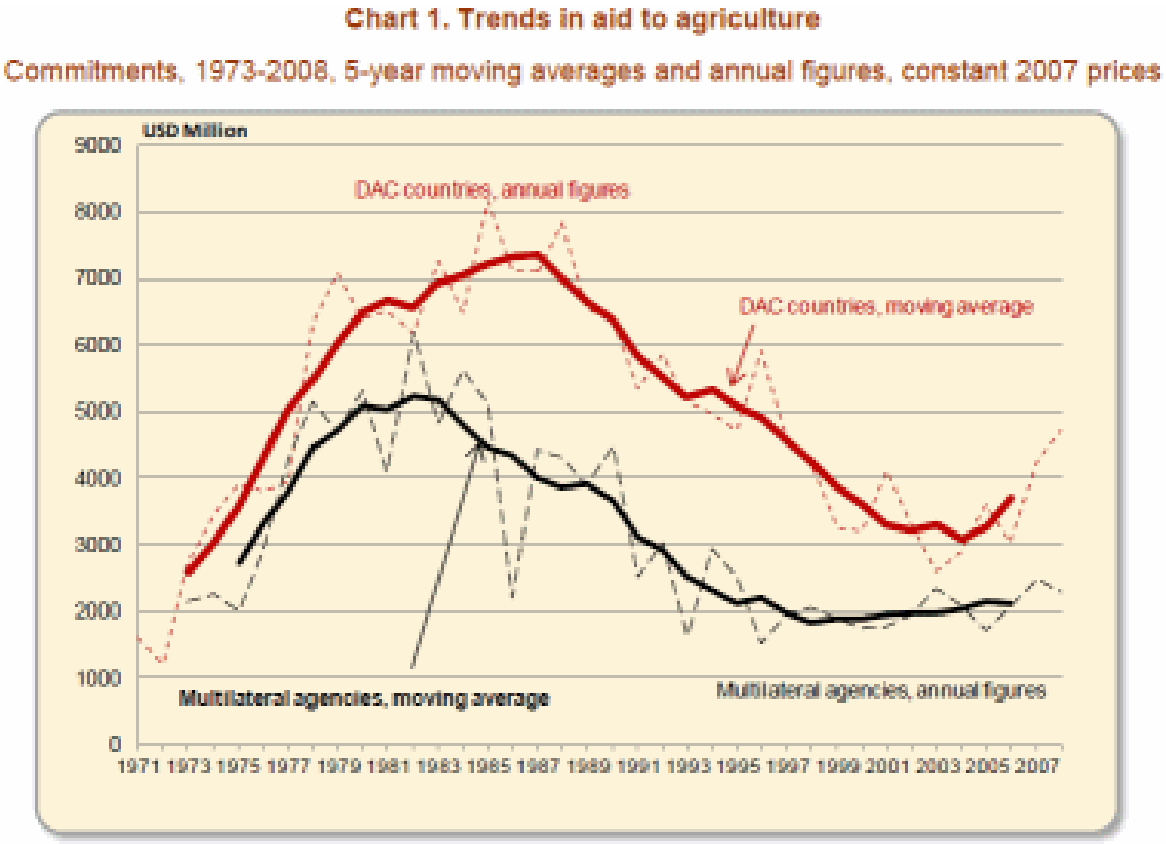

UTVIKLINGSFONDET

Stolper for solidarisk jordbrukspolitikk

1. **Produksjonen må være bærekraftig – vi har bare en jord!**
2. **Alle land må ha rett og plikt til å produsere basismatvarer til egen befolkning på en bærekraftig måte.**
3. **Ingen land / selskaper skal gjennom direkte eller indirekte eksportsubsidier kunne ødelegge mulighetene til andre land til å fø seg sjøl.**
4. **Landbruket bør stå i sentrum for politikken i alle land og i internasjonal bistand.**
5. **Matsuverenitet må være et grunnleggende prinsipp**

UTVIKLINGSFONDET

Matsuverenitet må bli anerkjent og implementert

- **Matsuverenitet innebærer retten til nok, sunn og kulturelt akseptabel mat.**
- **Matsuverenitet er retten for stater og folk til å definere sin egen bærekraftige politikk for mat og landbruk, til å beskytte og regulere nasjonal landbruks-produksjon og til å avgjøre graden av sjølforsyning.**
- **Ikke ødelegge markedene i andre land – fjerne alle subsidier på eksport.**
- **Bønder rett til jord, vann , frø …**
- **Forbrukeres rett til lokalprodusert og sunn mat.**
- **Matsuverenitet står ikke i motsetning til handel**

Internasjonal handel er viktig, men …

- **Er det bærekraftig?**
- **Hvem tjener**
- **Produksjon er grunnleggende**
- **Bare ca 10% av maten krysser landegrenser**

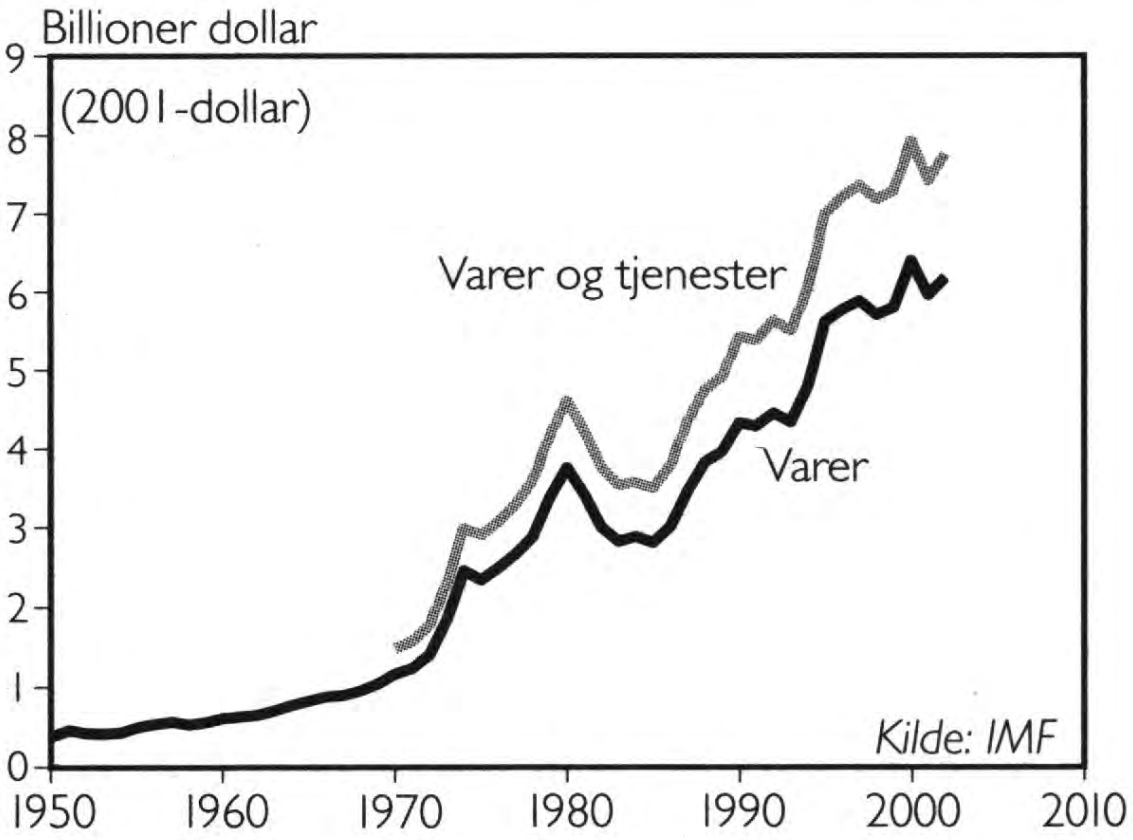

Figur 7–1. Verdens eksport av varer og tjenester, 1950–2002

UTVIKLINGSFONDET

Hvem tjener på handelen?

- **Bare ca 10% av verdens matproduksjon krysser landegrensene**
- **Mesteparten av fortjenesten på internasjonal handel går til storselskapene**
- **Bare et lite mindretall av bønder i utviklingsland tjener på eksportproduksjonen (Kenya: ca 2,5%)**

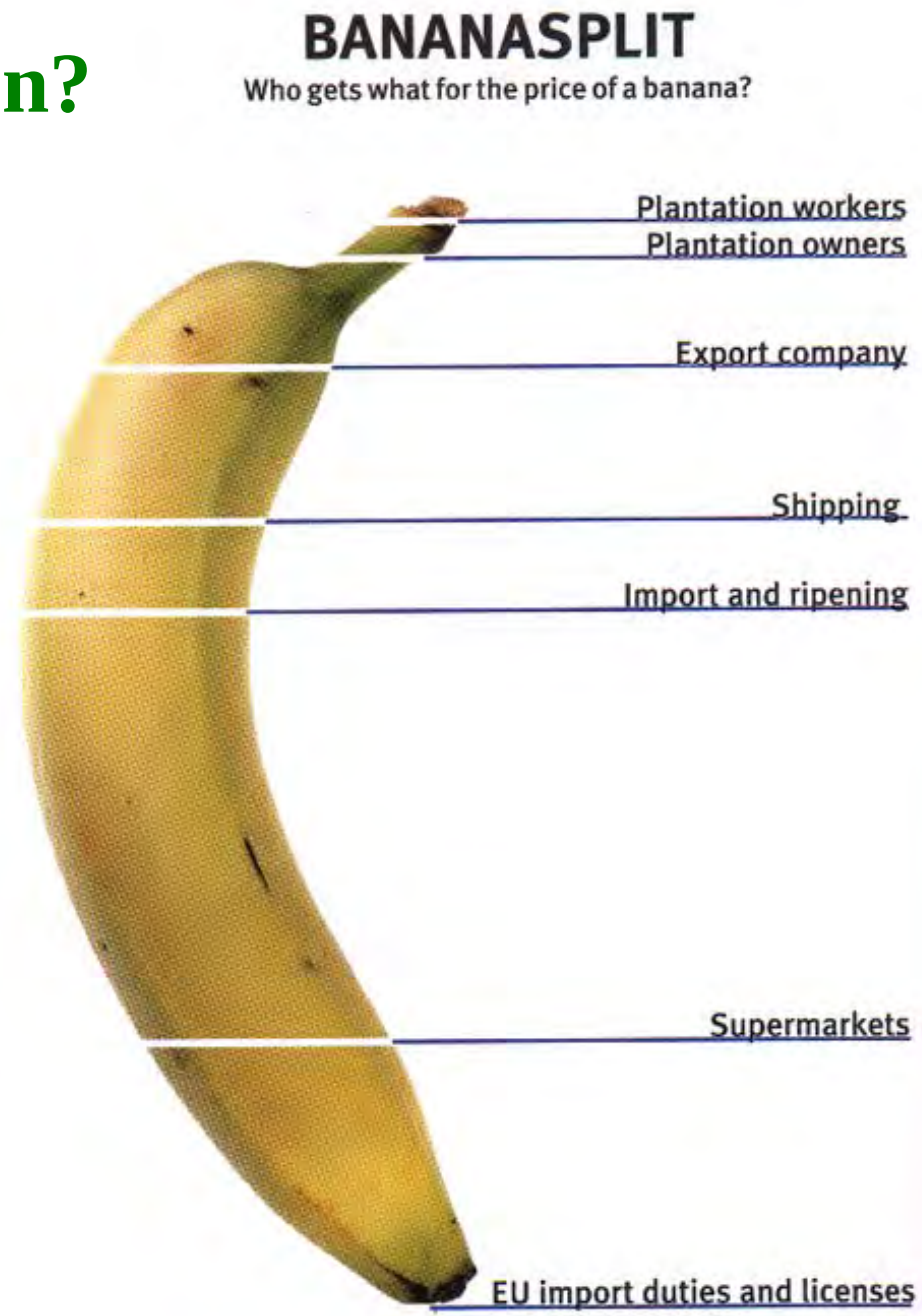

Handelspolitikk

- **Hvert land må ha rett til å definere graden av sjølforsyning av mat, til å beskytte og støtte bærekraftig matproduksjon til egen befolkning.**
- **Alle former for subsidier på eksport fra rike land må forbys.**
- **Det må være mulig å målrette import og bestemme import i forhold til kvanta.**
- **Ingen tvungen import.**
- **Dreie importen over fra import fra EU til utviklingsland der de har varer å eksportere.**
- **WTO ut av landbruket**

Hvorfor produsere mat i Norge?

1. **Nødvendig å bruke alle ressurser for å fø verden i framtida – solidaritet med de fattigste.**
2. **Lokalprodusert mat – mindre klimaendringer.**
3. **Norsk landbruk er mer bærekraftig enn industrilandbruket i EU og USA.**
4. **Viktig å bevare det biologiske mangfoldet i landbruket.**
5. **Kriger og kriser kan ramme import – det kan bli matmangel i Norge.**
6. **Men landbruket i Norge står overfor store utfordringer!**

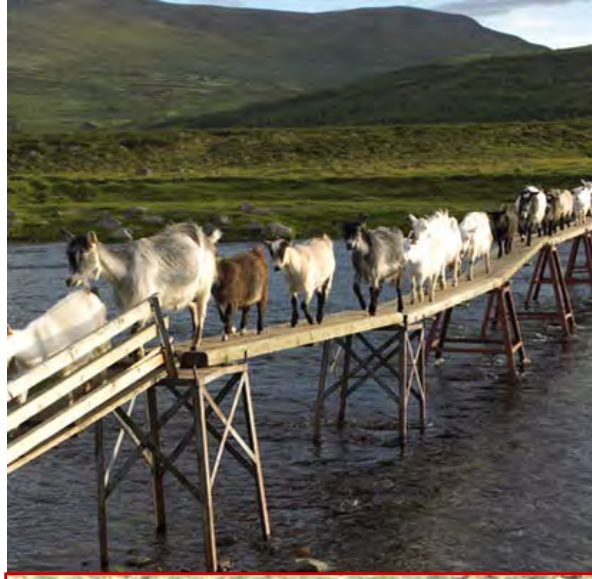

UTVIKLINGSFONDET

Norsk landbruk ødelegger ikke for fattige i utviklingsland

Norge

- dumper ikke varer i utviklingsland
- utkonkurrerer ikke varer fra utviklingsland på verdensmarkedet
- har ingen toll på varer fra de 64 fattigste landene
- har ingen toll 37 prosent av tollinjene, gjelder nesten alle tropiske produkter
- MEN importen av fôr er ikke bærekraftig!

UTVIKLINGSFONDET

Soya fra Brasil

- **1000 lastebillass, 1000 km hver 4. uke fra Cerrado i Brasil**
- **Lektere og båt på Amazonas**
- **30 000 tonn soya hver 28. dag til Denofa i Fredriksstad**
- **Klimaendringer og tap av biologisk mangfold**
- **Vil vannet bli borte?**
- **Norsk kjøttproduksjon bør baseres på egne ressurser**

UTVIKLINGSFONDET

Utviklingen av landbruket i Oslo og Akershus

- **Jordbruksareal: 780 km2**
  (15,5% av landareal, 7,8 % av Norges jordbruksareal)
- **Antall gårder**
  - **1970: 5 994**
  - **2010: 2 473**
- **Arealet per jordbruksbedrift**
  - **1949: 88,4 dekar**
  - **1979: 137,6 dekar**
  - **2010: 323,7 dekar**
- **Presset på jordbruksarealene:**
  - **15 484 dekar (1,95%) tapt 2004 - 2010**
  - **Ca 70 000 dekar tapt 1982 - 2007**
- **Hvordan bør det være i framtida?**
- **Hva slags type drift?**

Figur 2.1.1. **Antall jordbruksbedrifter og gjennomsnittlig jordbruksareal per bedrift. 1959, 1969, 1979, 1989, 1999 og 2009***

Kilde: Jordbruksstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

UTVIKLINGSFONDET

Felles interesser, problemer og utfordringer

- **Det er store forskjeller mellom bønder i Norge og utviklingsland**
- **MEN også veldig mye felles**
- **Fattige bønder i utviklingsland tjener ikke på nedleggelse av norsk landbruk**
- **Vi – dere bønder og organisasjoner som Utviklingsfondet, må vinne den politiske kampen i Norge**
- **Dere må vise at dere støtter fattige bønder i utviklingsland**

UTVIKLINGSFONDET

Årets viktigste debattbok?

- **Sulten i verden før og nå**
- **Hva slags landbruksproduksjon og –politikk kan**
  - **Produsere nok og sunn mat**
  - **Sikre bærekraftig produksjon**
  - **Bevare miljøet**
  - **Utrydde fattigdom og sult**

?????

Boka koster:

- **200 kroner om du kjøper den her**
- **150 kr per stk ved kjøp av minst 5 eks**
- **280 kroner i bokhandel**

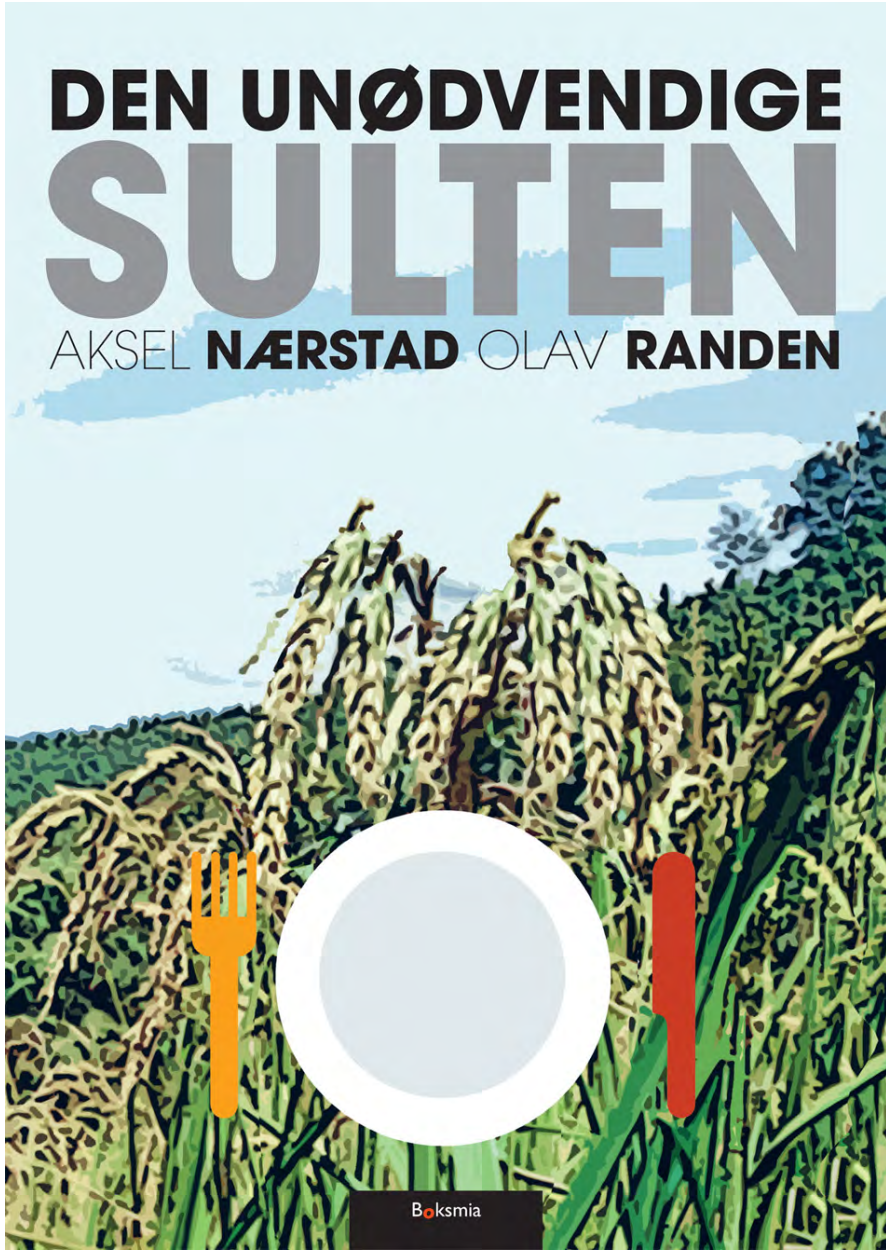

UTVIKLINGSFONDET

Vis solidaritet i praksis!

- **Utviklingsfondet støtter småbrukere i utviklingsland**
- **Får mer enn 90 % av pengene fra staten**
- **MEN må samle inn mer sjøl**
- **Norges Bondelag støtter Utviklingsfondet med 300 000 kroner i året!**
- **Bli fast giver i Utviklingsfondet**

UTVIKLINGSFONDET

www.utviklingsfondet.no

UTVIKLINGSFONDET